

FUTEJ & Partners, s.r.o.
Radlinského 2
811 07 BRATISLAVA
SLOVAKIA

TEL: 421/2/5263 3161
FAX: 421/2/5263 3163
e-mail: futej@futej.sk
www.futej.sk

ZODPOVEDNOSŤ ZA ŠKODU SPÔSOBENÚ VADNÝM VÝROBKOM

Zodpovednosť za škodu spôsobenú vadným výrobkom upravuje zákon č. 294/1999 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom v znení neskorších predpisov (ďalej iba "Zákon"). V Zákone je inkorporovaná smernica Rady 85/374/EHS o aproximácii zákonov, nariadení a administratívnych opatrení členských štátov, týkajúcich sa zodpovednosti za vadné výrobky (ďalej iba "Smernica").

1. Zodpovednosť výrobcu

Podľa Zákona výrobca zodpovedá za škodu spôsobenú vadným výrobkom na zdraví alebo na živote poškodeného alebo na veci inej ako je vadný výrobok¹, ak poškodený preukáže:

- a) vadnosť výrobku, a
- b) vznik škody, a
- c) príčinnú súvislosť medzi vadným výrobkom a vzniknutou škodou.

Z uvedeného vyplýva, že zodpovednosť výrobcu podľa Zákona je postavená na princípe objektívnej zodpovednosti výrobcu (strict liability). Princíp objektívnej zodpovednosti znamená, že poškodený nemusí preukazovať v prípadnom súdnom spore zavinenie výrobcu. Tento princíp značne uľahčuje postavenie spotrebiteľov. Dovoľujeme si však upozorniť, že podľa európskej legislatívy neplatí princíp objektívnej zodpovednosti absolútne. Výrobca sa môže na základe taxatívne vymedzených dôvodov zbaviť svojej zodpovednosti alebo jej rozsah aspoň obmedziť, pokiaľ preukáže, že nastala niektorá z okolností uvedených v § 5 Zákona.

Výrobca sa zbaví zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, ak preukáže, že:

- a) výrobok neuviedol do obehu, alebo
- b) podľa okolností, ktoré vzniku škody predchádzali, možno vychádzať z toho, že výrobok nebol vadný v čase jeho uvedenia do obehu alebo vada výrobku nastala neskôr, alebo
- c) výrobok nevyrobil na predaj alebo na iné užitie alebo použitie na podnikateľské účely, ani ho nedistribuoval v rámci svojej podnikateľskej činnosti, alebo
- d) vada výrobku je dôsledkom splnenia povinnosti vyplývajúcej výrobcovi zo všeobecne záväzného právneho predpisu, alebo
- e) stav vedeckých a technických poznatkov v čase uvedenia výrobku do obehu neumožňoval vadu výrobku zistiť.

¹ Zákon ďalej určuje, že takáto vec iná ako vadný výrobok musí byť obvykle určená na osobné použitie alebo na osobnú spotrebu a slúžiť poškodenému prevažne na tento účel.

Ad a)

Zákon ani Smernica nedefinuje pojem „uviedenie výrobkov do obehu“. Dôvodová správa k Zákonu uvádza, že uvedením do obehu sa rozumie okamih, kedy výrobca sprístupňuje úžitkové vlastnosti výrobku v rámci riadnej obchodnej činnosti.

Ad b)

Zmyslom tohto ustanovenia je podľa nášho názoru ochrana výrobcu v prípade, ak vada nevznikla v procese výroby, ale v dôsledku konania tretích osôb napr. neodbornou prepravou výrobku alebo jeho skladovaním alebo neodborným zásahom samotného poškodeného do výrobku (napr. odstránenie bezpečnostného krytu).

Ad c)

Toto ustanovenie Zákona zahŕňa prípady, kedy výrobok nebol použitý a ani nebol určený na použitie na podnikateľské účely.

Ad d)

V zmysle tohto ustanovenia Zákona je plnenie povinnosti vyplývajúcej z právneho predpisu dôvodom na vylúčenie zodpovednosti výrobcu za škodu. Podmienkou však je, aby plnenie zákonnej povinnosti bolo jedinou a výlučnou podmienkou vzniku škody.

Ad e)

Výrobca nebude zodpovedný, ak preukáže, že stav vedeckých a technický poznatkov čase, keď výrobok uviedol do obehu, neumožňoval zistenie vady výrobku.

Zákon ďalej uvádza, že výrobca súčasti resp. časti výrobku sa zbaví zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, ak preukáže, že:

- a) vada výrobku bola spôsobená konštrukciou celkového výrobku, alebo
- b) výrobca súčasti výrobku vyrobil súčasť výrobku podľa požiadaviek výrobcu celkového výrobku, alebo
- c) škoda bola spôsobená v dôsledku návodu na používanie celkového výrobku.

Existujú však právne názory, že napriek nedostatku výslovnej právnej úpravy by sa malo prihliadať na to, v akej miere sa výrobca súčasti podieľal na konštrukcii, zložení alebo výrobe celkového výrobku napríklad tým, že poskytol technickú podporu alebo rady na spracovanie výrobku. Rozhodnutie o tom, kto je subjektom zodpovednosti (buď výlučne výrobca celkového výrobku alebo výrobca celkového výrobku spoločne s výrobcom súčasti) by tak malo závisieť od zistenia, či miera účasti výrobcu súčasti na konštrukcii celkového výrobku bola podstatná alebo zanedbateľná.

2. Vadný výrobok²

Zákon definuje vadný výrobok ako výrobok, ktorý nezaručuje bezpečnosť jeho užívania alebo použitia, ktorú možno od neho odôvodnene očakávať, najmä vzhľadom na:

² Výrobkom podľa zákona je každá hnuiteľná vec, ktorá bola vyrobená, vytážená alebo inak získaná, bez ohľadu na stupeň jej spracovania, a ktorá je určená na uvedenie do obehu. Výrobkom podľa Zákona je aj hnuiteľná vec, ktorá je súčasťou alebo príslušenstvom inej hnuiteľnej alebo nehnuteľnej veci. Za výrobok sa považuje aj elektrina a plyn, ktoré sú určené na spotrebu.

- a) prezentáciu výrobku a informácie o výrobku, ktoré výrobca poskytol alebo mal poskytnúť,
- b) predpokladaný spôsob jeho užitia alebo použitia a účel, na aký môže výrobok slúžiť,
- c) čas, keď bol výrobok uvedený do obehu.

Zákon však výslovne určuje, že výrobok nemožno považovať za vadný len z toho dôvodu, že do obehu bol uvedený dokonalejší výrobok.

Vady výrobkov nie sú v Zákone ani v smernici výslovne definované. Rámcovo však možno uviesť, že vadnosť, ktorá má za následok vznik škody u spotrebiteľa, môžu výrobky získať priamo v etape výroby (manufacturing defect) alebo aj v dôsledku určitého dizajnu výrobku (design defect) a napokon aj v dôsledku nedostatočného návodu výrobcu na používanie výrobku (warning defect). Z tohto dôvodu sa na účely Zákona a smernice definujú vady výrobkov výlučne prostredníctvom ich škodlivých následkov na živote, zdraví alebo majetku spotrebiteľov. Vadným výrobkom podľa Zákona a smernice je len taký výrobok, ktorý spôsobil spotrebiteľovi škodu.

Je však dôležité si uvedomiť, že bez ohľadu na skutočnosť, akým spôsobom vada výrobku vznikla, rozhoduje skutočnosť bezpečnosti užitia alebo použitia výrobku, ktorú možno od neho dôvodne očakávať. Posúdenie bezpečnosti užitia alebo použitia, ktorú bude možno dôvode očakávať, bude vždy závisieť od konkrétnych okolností prípadu³.

3. Výrobca

Zákon definuje výrobcu ako toho:

- a) kto výrobok vyrobil, vyťažil alebo inak získal, alebo
- b) kto sa za výrobcu vydáva označením výrobku svojím menom, ochrannou známkou alebo iným rozlišovacím znakom, ktorý ho identifikuje ako výrobcu alebo ktorý ho odlišuje od iného výrobcu⁴.

Za výrobcu sa na účely zákona považuje aj ten, kto výrobok dovezie zo zahraničia na účel predaja, nájmu alebo inej formy užitia alebo použitia v rámci svojej obchodnej činnosti (**dovozca**)⁵. Ak výrobcu podľa definície uvedenej v Zákone nemožno zistiť, považuje sa za výrobcu každý, kto výrobok dodá a do jedného mesiaca od uplatnenia nároku na náhradu škody neoznami poškodenému meno výrobcu alebo toho, kto mu výrobok dodal. To platí aj o dovezenom výrobku, ak dovozcu výrobku nemožno zistiť, aj keď výrobca je známy.

Definícia výrobcu podľa Zákona zahŕňa širší okruh osôb a výrobcom nie je len ten, kto sa výrobou zaoberá. Účelom stanovenia širokého okruhu potencionálne zodpovedných subjektov

³ Belgické súdy riešili v roku 1998 spor, v ktorom sa žalovaný domáhal náhrady škody, ktorú utrpel nárazom do automaticky otváraných dverí. Podľa súdu skutočnosť, že dverný systém je vybavený automatikou otvárania, neznamená, že spotrebiteľ môže vždy očakávať, že dvere sa vždy otvoria. Podľa odôvodnenia sa v tomto spore nenaplnila definícia vady ako neobvyklej vady, ktorá viedla k vzniku škody, pretože dvere obvyčajne slúžia k tomu, aby bránili vstupu do budovy.

⁴ Podľa rozhodnutia austrálskeho súdu skutočnosť, že výrobok má na obale uvedenú informáciu, že je balený firmou X, môže vyvolať u poškodeného dojem, že jeho výrobcom je práve firma X. Súd neprijal argumenty firmy X, že výrobok nevyrábala, ale iba prebaľovala do spotrebiteľského balenia a takého ďalej predávala.

⁵ Rozšírenie definície výrobcu uľahčuje situáciu poškodeného, pretože ak mu vznikne škoda v dôsledku vadného výrobku vyrobeného v Číne dovozeného do EÚ slovenským importérom, môže sa domáhať náhrady škody priamo u slovenského importéra a nemusí skúmať, kto vyrobil predmetný výrobok.

je poskytnúť maximálnu ochranu poškodeným. Dovoľujeme si zdôrazniť, že podľa Zákona zodpovednosť výrobcu za škodu spôsobenú vadným výrobkom nemožno vopred zmluvne vylúčiť ani zmluvne obmedziť. Z tohto dôvodu sa v legislatívnej praxi presadila myšlienka rozšírenia okruhu zodpovedných subjektov na všetky osoby, ktoré tvoria komerčný reťazec výrobcov a dodávateľov výrobku, a to jednoznačne za účelom ochrany poškodených-spotrebiteľov.

4. Náhrada škody

Výrobca zodpovedá za podmienok uvedených v Zákone za škodu na zdraví alebo na živote poškodeného alebo na veci inej, ako je vadný výrobok⁶.

Ak bola rovnakými vadnými výrobkami s tou istou vadou spôsobená škoda na zdraví alebo na živote viacerým poškodeným, výrobca zodpovedá poškodeným za spôsobenú škodu do 3,500,000,000 Sk. Z uvedeného vyplýva, že Zákon, ale taktiež i Smernica upravuje maximálnu výšku náhrady škody len za škody spôsobené smrťou alebo na zdraví spotrebiteľa. Pokiaľ ide o úhrnnú zodpovednosť výrobcu za iné škody (majetkové škody) Smernica ani zákon neupravujú žiadne limity pre ich náhradu.

Dovoľujeme si upozorniť, že Zákon v tomto prípade v otázke maximálnej náhrady škody kopíruje smernicu, ktorá taktiež uvádza maximálnu výšku náhrady škody spôsobenej na zdraví alebo na živote viacerých poškodených, a to vo výške ECU 70.000.000.⁷

V anglo-americkom právnom systéme sa pri rozhodovaní o nárokoch za škody spôsobenej vadným výrobkom uplatňuje okrem náhrady škody i tzv. civilná pokuta (punitive damage). Ich cieľom je potrestať škodcu, pôsobiť preventívne na jeho správanie a odstrašiť ostatných od podobného správania. Často sa stáva, že výška civilnej pokuty - punitive damage podstatne presahuje sumu priznanú v rámci kompenzácie škody⁸.

5. Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom

Poisťovne v SR v súčasnosti ponúkajú poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom. V súvislosti so zodpovednosťou za vadný výrobok sa uplatňujú v poisťovníctve uplatňujú dva základné princípy:

- a) loss occurrence,
- b) claims made.

⁶ Zákon určuje, že výška náhrady škody spôsobenej vadným výrobkom sa zníži, ak výrobca preukáže, že škoda bola spôsobená vadným výrobkom a súčasne aj zavinením poškodeného alebo osoby, za ktorú poškodený zodpovedá.

⁷ Napríklad Česká republika odmietla princíp maximálnej náhrady škody zavedený smernicou a z tohto dôvodu nie je v českom právnom poriadku výška náhrady škody spôsobenej vadným výrobkom limitovaná.

⁸ V spore BMW vs. Ira Gore, súd priznal náhradu škody vo výške 4.000 USD a zároveň zaviazal BMW zaplatiť pokutu- punitive damage vo výške 4.000.000 USD.

Ad a)

V tomto prípade je úhrada nárokov poškodených garantovaná bez ohľadu na to, kedy dôjde k dohode medzi poškodeným a výrobcom o náhrade škody, avšak škoda musela vzniknúť poškodenému počas trvania poistenia.

Ad b)

Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom zahŕňa aj škody, ktoré vznikli v minulosti, ak sa nárok na ich náhradu uplatnil v priebehu poistného obdobia platnej poistnej zmluvy. Rozhodujúci je teda dátum, kedy poškodený písomne uplatnil svoj nárok na náhradu škody u poisteného.

Záver

Predmetom tohto memoranda je poskytnúť prehľad o legislatíve SR v oblasti zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom.